

*Základní škola a mateřská škola
Chelčického 43
Praha 3 - Žižkov*

ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Autoři: Mgr. Alena Křepelová (VP a ŠMP), vedení školy

Poslední úprava: 3-9-2018

Úvod

Základem prevence, včetně prevence násilí a šikany je:

1) Zařazení témat posilování prevence do výuky.

Jedná se především o rozvoj

- oblasti zdravého životního stylu (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity)
- oblast společenskovední (komunikace, sociální dovednosti a kompetence)
- oblast přírodovědná (biologie člověka, fyziologie, chemie)
- oblast rodinné, občanské výchovy, ... (tolerance ke zvláštnostem,...)
- oblast sociálně-právní

Například probírání témat charakteristika kamaráda, volný čas, rodina, osobnosti v dějinách, poučení z historie, životní prostředí, příklady chování z říše zvířat, poznávání jiných kultur,... viz MPP, kde je podrobně prevence ve výuce zdokumentována.

2) Práce s třídními kolektivy (práce TU, třídnické hodiny, spolupráce s o.s. Život bez závislostí, Městskou Policií, výjezdy tříd,)

Posilování rozvoje sebeúcty, rozvoj sociálních dovedností, posílení sociální odolnosti, nácvik chování vůči protizákonnému jednání, podpora mezilidských vztahů (úcta a respekt), stanovování a respektování limitů vlastních i cizích – rozvoj kázně i sebekázně, zvládání konfliktních situací, vztah k autoritě,...

3) Školní řád – formulace nesouhlasu s manipulací a násilím

- Žáci se chovají tak, aby neohrozili zdraví své ani jiných osob. Dbají zásad bezpečnosti včetně bezpečnosti silničního provozu během školních akcí, cestou do školy či ze školy.
- Všichni žáci mají právo na kvalitní vzdělávání. To může probíhat různou formou, pouze však za předpokladu, že žák respektuje autoritu učitele a svým chováním neomezuje ostatní spolužáky.
- Žák je partnerem učitele ve výchově-vzdělávacím procesu. Má právo být vzděláván a hodnocen přiměřeně svým schopnostem v důstojném prostředí, které vytváří škola. Pracovníci školy svým jednáním a chováním plně dodržují Úmluvu o právech dítěte.

Chování žáků

- V areálu školy platí přísný zákaz nošení předmětů ohrožujících zdraví spolužáků, nošení, držení či distribuce návykových látek (drog, cigaret či alkoholu). Dále zde platí přísný zákaz kouření a konzumace alkoholických nápojů. Porušení tohoto ustanovení bude klasifikováno jako hrubý přestupek proti školnímu řádu.
- Za závažný přestupek proti školnímu řádu se považují nepřímé slovní útoky a vulgarismy směřované na pracovníky školy (např. polohlasné nadávky či nevhodné urážky směřované k ostatním spolužákům na účet pracovníků školy) včetně jejich hanobení ve veřejné komunikaci na internetu.
- Žáci jsou povinni se zdržet jakýchkoli projevů rasismu, brutality, vandalismu a šikanování spolužáků.
- Nahrávání, fotografování či jiné záznamy vyučování bez vědomí pedagogů jsou pokládány za závažné porušení školního řádu. Vede-li zneužití informačních a komunikačních technologií k ponižování a znevažování důstojnosti žáků nebo pracovníků školy, je to vnímáno jako hrubé porušení školního řádu.

Práva žáků

Žáci mají právo na dodržování Úmluvy o právech dítěte OSN z 20. 11. 1989:

- Dítě nesmí být diskriminováno podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, sociálního původu, tělesné nebo duševní nezpůsobilosti,
- Dítě nesmí být diskriminováno na základě postavení, názorů či přesvědčení rodičů nebo zákonných zástupců,
- Dítě má právo svobodně se vyjadřovat ke všem věcem, které se ho týkají,
- Dítě má právo svobodně vyhledávat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, pakliže tím neohrožuje bezpečnost, veřejný pořádek, morálku, dobrou pověst či práva jiných,
- Kázeň ve škole musí být zajišťována způsobem slučitelným s lidskou důstojností dítěte.

Žáci mají možnost se svými problémy svěřit vyučujícím, třídním učitelům, výchovnému poradci, a to i prostřednictvím schránky důvěry, umístěné před kabinetem výchovného poradce. V obzvláště tíživé situaci mohou kontaktovat Linku bezpečí dětí a mládeže na tel.: 116 111.

Povinnosti pedagogických pracovníků

- Všichni pedagogičtí pracovníci ve své činnosti s žáky důsledně uplatňují zásady výchovy k toleranci, vzájemného soužití lidí různých národností, náboženství, kultur a respektování odlišností jednotlivých etnických skupin
- Pedagogičtí pracovníci se v žádném případě nesmějí k žákům chovat hrubě, používat tělesné tresty či vykázaní z vyučování.

4) Pravidla pro všechny pracovníky školy

- dodržovat stanovené dozory, zvláště pak v ohrožených místech (zadní schodiště, WC, “zavřené třídy“,...)
- včas upozornit TU, vedení školy, ŠMP na podezření z ubližování některému žákovi (příklady přímých i nepřímých znaků šikanování – příloha 2)
- v případě výbuchu násilí se řídit KRIZOVÝM SCÉNÁŘEM
- seznámit se s projevy a stádií šikany - pedagogové
- seznámit se postupem vyšetřování šikany – pedagogové
- pedagogičtí pracovníci si prostudují dostupnou literaturu a odkazy na internetu a budou se dále vzdělávat v problematice šikany, ředitel školy jim umožní účast na vybraných vzdělávacích akcích

Šikana základní pojmy

Definice šikany

Za šikanování se považuje, když jeden nebo více spolužáků **ÚMYSLNĚ, OPAKOVANĚ** ubližuje druhému (druhým).

Co je a není šikana

Šikana je chování, které splňuje tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci nebo skupině žáků (oběti)
- jeho záměrem je oběti ohrozit, ponížít či zastrašit
- je obvykle opakované, často dlouhodobé
- existuje jedinec či skupina, jímž přináší prospěch nebo uspokojení (agresori)
- oběť se neumí bránit a dlouhodobě trpí

Šikanou tedy není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor

Kyberšikana

- zasílání výhrůžných emailů, SMS, výhrůžky přes Chat,....
- Vytváření webových stránek, které různými způsoby oběť urážejí a zesměšňují
- rozesílání obrázků, fotografií nebo videí, které oběť zesměšňují a karikují
- Fotografování, nahrávání oběti v nelichotivých situacích bez jeho souhlasu

Jak se bránit kyberšikaně

- nereagovat, tzn. Neodpovídat
- uložit, vytisknout emaily SMS apod. jako důkazní materiál
- nikde neuvádět svou skutečnou identitu, tzn. Věk, adresu, telefon, jméno (přezdívka)
- kontaktovat poskytovatele serveru, ze kterého nám někdo vyhrožuje a nechat mu zamezit přístup
- svěřit se rodičům
- svěřit se učitelům
- ...

Stádia šikanování

1) Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více méně odmítají, nebaví se s ním. Později ho pomlouvají, dělají mu různé drobné „legrácky“.

2) Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

v zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem,.. V počátcích je i agrese fyzická.

3) Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, kteří začínají spolupracovat nikoliv náhodně, ale promyšleně a organizovaně.

4) Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě, aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

5) Totalita (dokonalá šikana)

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Žáci jsou rozděleni na dvě skupiny, nichž jedna má všechna práva a druhá nemá práva žádná.

Přehled projevů onemocnění kolektivu

	Počáteční stadium	Pokročilé stadium
oběť	Otevřeně mluví o tom, co se stalo	Ustrašení, zapírají, svá zranění apod. vysvětlují naprosto nepravděpodobnými výmluvami
Svědkové	Vyjadřují nesouhlas se šikanováním, pravdivě vypovídají	Odmítají vypovídat (bojí se), nic neviděli, neslyšeli, výpovědi působí podezřele
Ostatní členové skupiny	Projevují soucit s obětí a neférovost ubližování silnějším slabším	Oceňují agresory, hledají pro ně polehčující okolnosti
Atmosféra ve skupině	Malá soudržnost, nespolečenská, omezená svoboda projevu a názoru. Atmosféra přesto ještě živá.	Těžká atmosféra strachu, napětí, nesvobody. Špatně se zde dýchá

Vyšetřování šikany

Zdroje informací

- telefonická, osobní informace rodičů o podezření na šikanu
- kategorická žádost rodičů a vyšetření ubližování jejich dítěti
- náhlé provalení výbuchem násilí (často se zraněním)
- upozornění jiným žákem (svědkem), často anonymně
- zcela výjimečně sdělení samotnou obětí

V ostatních případech musíme spoléhat na vlastní pozorování pedagogů, sledování klimatu ve třídách, vzkazy ve schránce důvěry, výsledky dotazníků,..

Zásady

A

- 1) Rozhovor s informátory a oběti – každý zvlášť, děláme písemný zápis, situaci navodíme tak, aby agresori netušili, že vyšetřujeme
- 2) Ochrana oběti, uklidnění, zabezpečení dozorů až do úplného vyšetření, zajistit bezpečný odchod ze školy.
- 3) Nalezení vhodných svědků, rozhovor se svědky – opět s písemným zápisem
U otázek se zaměřujeme především na zodpovězení kdo, kdy, kde a jak. Vhodné je se ptát, tak, aby se nenabízela otázka typu ano – ne – nevím (Kde jsi byl, když Lád'a kopal Pepíka? A ne kopal Lád'a Pepíka?)
- 4) Rozhovory s agresory (nejprve ovšem zabráníme jejich domluvě)
U agresorů je dobře čelit na výmluvy, že šlo o nehodu např. otázkou: „Jestliže to byla nehoda, tak jak se děti snažily oběti pomoci?“ Na výmluvu, že šlo o legraci otázkou: „Jestliže to byla legrace, smáli se všichni? Jestliže to byla hra, bavila všechny?“
- 5) Následná péče o oběť – kontakty na odborná zařízení, zjištění péče psychologa, . .

B

- 1) Výchovná opatření vůči agresorům – důtka TU, při opakovaném porušení kázně důtka ředitele školy, v případě zranění nebo psychicky zvláště brutálního jednání snížená známka z chování, výchovná komise s přítomností OSPODu.
- 2) Rozhovory s rodiči oběti i agresorů, případné svolání výchovné komise.
- 3) Jednalo-li se již o pokročilou šikanu, kdy byly hrubě narušeny vztahy ve třídě, pak následuje práce na „revitalizaci“ třídního kolektivu, často je nutná spolupráce dalších odborníků (PPP, SVP,..). Jedná se o skupinový program

Kompetence a úkoly:

Žáci

Mají právo žít v bezpečném prostředí bez šikany. Vždy na začátku pololetí jsou seznámeni se školním řádem i Školním programem proti šikanování.

- jsou ubezpečeni v tom, že upozornění na ubližování slabším není žalování
- znovu je jim připomenuto, komu mohou svá pozorování svěřit
- připomeneme jim schránku důvěry

Třídní učitel, pedagogové

- 1) konfrontace svých pozorování s dalšími kolegy, **konzultace s třídním učitelem**
- 2) konzultuje s ním další postup. Dále se řídí zásadami vyšetřování nebo případ předá ŠMP.

Školní metodik prevence

V případech pokročilé šikany nebo náhlého výbuchu násilí ihned informuje vedení školy, dále postupuje podle zásad vyšetřování

Ředitel

Eviduje všechny případy pokročilé šikany. Umožní ŠMP a TU vyšetřování, např. i zajištěním neplánovaného suplování.

Dále se podílí na jednání s rodiči, svolává výchovnou komisi.

Umožní učitelům další vzdělávání.

Krizový scénář (Co dělat při náhlém výbuchu násilí?)

- 1) Děti i pedagog musí rychle zvládnout šok. Pokud jsou u situace pouze děti, okamžitě seženu nejbližšího pedagoga.
- 2) Okamžité zastavení pokračování násilí. Sám (pedagog) odtrhuji, jedno dítě posílám pro vedení školy, další pro dalšího pedagoga, který za mne převezme třídu, dozor.(Učitel z vedlejší třídy, kolega z kabinetu). V případě, že jde o přestávku, dozory odešlou žáky do svých tříd (zabráníme chaosu, divadlu).
- 3) Ochrana oběti (agresory si odvedlo vedení školy a izolovalo je tak, aby zabránilo domluvě, včetně např. odebrání MT), provedení základního ošetření, případné přivolání lékaře. Projevení empatie vůči oběti, zklidnění v chráněném prostředí – předání TU, rodičům (pro TU zajištěno na tuto dobu suplování (vedení školy).
- 4) Vedení školy – zajišťuje nezbytné dozory, případné přivolání Policie, lékaře. Dále informuje rodiče oběti.
- 5) ŠMP okamžitě zahájí vyšetřování (výpověď svědků, potom agresorů).
- 6) ŠMP o výsledku vyšetřování informuje vedení školy a společně rozhodnou o dalším postupu.
- 7) “Ošetření“ - zbytku třídy (ŠMP, TU)

Spolupracující organizace

Príslušná Pediatrická oddělení

PPP, Lucemburská 40, Praha 3 – tel. 222717193

MuDr. M. Skácelová – dětský psychiatr – tel. 222 581 296

OSPOD pro Prahu 3 – tel. 222 116 485

MČ Praha 3 – koordinátor protidrogové prevence – tel. 222 116 492

Policie ČR, Lipanská, P 3 - tel. 974 853 715

Jules a Jim, o.s.

SVP Klíčov – tel. 283 883 332

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz

Poradna webu Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz

Internet poradna, www.internetporadna.cz

Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu, www.Horka-linka.cz

Poradna E-Bezpečí - poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na Internetu, www.napisnam.cz

Závěr

TU seznámí začátkem každého pololetí děti přijatelnou formou vzhledem k věku se školním řádem a programem proti šikanování.

Na prvních třídních schůzkách s rodiči probere školní řád (včetně pravidel omlouvání) a seznámí rodiče se Školním programem proti šikanování a MPP. ŠMP bude informovat pedagogy o konajících se školeních k šikaně, bude průběžně doplňovat knihovničku.

Klima ve třídách bude každoročně sledováno.

Přílohy

PŘÍLOHA 1 - Literatura, webové stránky, kontakty

- Kolář M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál.
- Kavalír, A. (Eds.) (2009). Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele, Plzeň, Dragon press s.r.o.
- Kolář, M.(2012). Net story: Příběhy ze světa internetu. Praha: NCBI.
- Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2000, 1997). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.
- Kolektiv autorů (2012). Elektronická šikana a jak jí řešit. (Metodický materiál.) Praha, NCBI.
- Kopecký, K., Krejčí, V (2010). Rizika virtuální komunikace. (Příručka pro učitele.) Olomouc: Net Univerzity. [cit. 2.12. 2012] <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni>
- Krejčí, V. (2010). Kyberšikana – kybernetická šikana. Olomouc: E-Bezpečí. [cit. 2.12. 2012] Dostupný z WWW – <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>
- Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: Sborník metod. Praha, IPPP: Portál.
- Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi. Praha: Portál.
- Rogers, V. (2011). Kyberšikana. (Pracovní materiály pro učitele a žáky.) Praha: Portál.
- www.sikana.org
- www.e-nebezpeci.cz
- www.ncbi.cz

Příloha 2 – Znaky šikanování

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet;
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným, nebo pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- zašpiněný nebo poškozený oděv;
- stále postrádá nějaké své věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

POZN: (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť konflikty v době adaptace nových žáků nejsou vzácností!)

Rodiče žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechut' jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach;
- ztráta chuti k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma;
- své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

Příloha 3 - náměty na třídní schůzky a úvodní třídnické hodiny

Leták pro děti

Strkáním hlavy do písku se svých potíží nezbavíš. Trápíš se kvůli šikaně? O šikaně mluvíme, jestliže jeden nebo více spolužáků úmyslně, většinou opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš ubránit, dělá, co je ti nepříjemné, co tě ponižuje, nebo co tě prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci, bije tě. Ale může ti znepríjemňovat život i jinak. Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili a nevěřili ti.

CHYBA

- není v tobě, ale často ve špatných vztazích celé třídy
- ostatní jsou k tvému trápení lhostejní, nebo mají strach se tě zastat, nebo se dokonce zlomyslně na tvém neštěstí přizívají

PAMATUJ

- nikdo nemá právo ti ubližovat
- strach obrátit se o pomoc je častý a pochopitelný, ale bohužel všechno ještě zhoršuje

OBRAŤ SE

- na rodiče
- TU, výchovného poradce nebo jiného pedagoga, kterému důvěřuješ a svěř se
- Využij schránku důvěry
- můžeš také zavolat do PPP (tel.č. 222 717 193) nebo linku bezpečí(116 111)
- povinností nás dospělých je tvůj problém řešit
- jedná – li se o opakované potíže, tak na ně většinou děti samy nestačí a často dochází k jejich zhoršování

Leták pro rodiče

1) Nepřehlédněte varovné signály u dítěte, které je šikanováno

- dítě je zaražené, smutné, špatně usíná, nemá kamarády
- často ho bolí hlava, břicho,..
- dochází k výraznému zhoršení prospěchu
- chodí ze školy oklikami, mívá zničené věci, je hladové, i když mělo svačinu
- ztrácí z nepochopitelných důvodů peníze,..

2) Pokud se vám dítě svěří, ujistěte ho svou podporou

3) Zaznamenejte si přesně kdy, kde a kým k šikanování dochází

4) Jde-li o závažné fyzické ubližování, pak druhý den neposílejte dítě do školy a okamžitě informujte TU, případně ředitele školy, výchovného poradce

5) Je-li dítě zraněno, potom navštivte lékaře

6) Školu informujte v každém případě opakovaného ubližování vašemu dítěti, sjednejte si schůzku a dohodněte další postup

Příloha 4 – příklady šikanování

Zpověď oběti počátečního stádia šikany:

- nadávaj mi nebo mi dělaj naschvály
- maj na mne poznámky, když přijdu po nemoci
- rejpať do mne, když učitel rozhoduje koho vyzkoušet, tak mu poraděj mne
- když nejsem ve škole, říkaj učitelům, co není pravda
- když něco provedou, snažej se to svalit na mne
- když se učitel zeptá, jestli někdo nemá tahák, hned se všichni ozvou, že mám já
- o hodině, když je písemka, tak se zničeho nic ozve, abych neopisoval
- všichni maj strašnou radost, když dostanu špatnou známku
- když jsem služba, tak všichni dělaj ve třídě nepořádek
- nepouští mne mezi sebe, když si povídají
- když si řeknu o sešit, tak řeknou, že ho nemají a pak ho pučej někomu jinému
- ve frontě na oběd mne předbíhají
- když je ve třídě smrad, tak řeknou, že jsem si prd
- nic mi nepučej
- když něco udělám, hned to všem řeknou
- plivnou mi na židli a na všechny ostatní, abych si nemohl najít jinou
- na výtvarě si ode mne vezmou štětec a nic mi neřeknou ac maj z toho strašnou srandu, když ho hledám
- když v matice někdo počítá na tabuli, tak mu raděj a řeknou mu i výsledky, ale mě ne, když už mi poraděj, tak špatně
- někdy mi zamknou tašku do skříně a říkaj, že od ní nemaj klíč
- když se učitel zeptá, kdo chybí, tak místo mého jména řeknou nějakou nadávkou

Příloha 5 – Šikana podle paragrafů

V právní praxi bývá pojem šikana používán jako synonymum pro „úmyslné jednání, které je namířeno proti jinému subjektu a které útočí na jeho důstojnost“. Z hlediska výkladu pojmu šikanování není důležité, zda k němu dochází slovními útoky, fyzickou formou nebo hrozbou násilí. Rozhodující je, kdy se tak děje úmyslně. Dále musí být splněny tato podmínky:

- pachatel se dopustil jednání, které splňuje znaky konkrétního trestného činu tak, jak jsou vymezeny v trestním zákoně
- musí být prokázán úmysl pachatele dopustit se takového jednání a míra společenské nebezpečnosti
- jeho jednání dosahuje intenzity stanovené v zákoně
- u trestných činů, jejichž podstatou byla šikana, lze proto předpokládat, že právě s ohledem na rozšiřující se případy podobných jednání bude skutek jako trestný čin považován. Šikana bývá nejčastěji postihována podle ustanovení trestního zákona a to jako:
 - trestný čin omezování svobody
 - trestný čin vydírání
 - trestný čin vzbuzení důvodné obavy
 - trestný čin loupeže
 - trestný čin ublížení na zdraví
 - trestný čin poškozování cizí věci
 - trestný čin znásilnění, či pohlavního zneužívání
 - trestný čin pomluvy
 - trestný čin nebezpečné pronásledování
 - porušení tajemství dopravovaných zpráv.....

K tomu, aby byl pachatel postižen musí být starší 15 let.

K trestní odpovědnosti mladších 15 – ti let nedochází, neznamená to však, že nemohou být postiženi jinak, případně mohou být postiženi rodiče.

Nezletilý pachatel může být postižen nařízením ústavní výchovy, může nad ním být stanovený dohled.

Pokud jde o trestní sazby, je v případě šikany možný i jednočinný skutek, tzn., že jedno jednání může být kvalifikováno jako více trestných činů.